ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΕΝΘΕΣΕΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Φ. ΣΚΟΚΟΣ

Τοῦ κ. Νίκου Σ. Νικολαΐδη

Δυστυχῶς σήμερα θεωρεῖται πιά ξεπερασμένο εἶδος τό Φιλολογικό Ἡμερολόγιο. Μόνο ὁ ἀκαταπόνητος ἐκδότης Ἀριστείδης Μαυρίδης ἐκδίδει τήν «Φιλολογική Πρωτοχρονιά».

Πρίν τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο καί κατά τόν μεσοπόλεμο συνηθιζόταν ἡ ἔκδοση ἡμερολογίων, πού εἶχαν ἕνα εὐρύτατο ἀναγνωστικό κοινό καί μέσα καί ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Ὁ Εἰρηναῖος Ἀσώπιος ἐπιμελεῖτο τό "Ἐθνικόν Ἡμερολόγιον".

Αὐτόν διαδέχθηκε ὁ Σκόκος. Ἡ Ἑλένη Σβορώνου διεύθυνε τό «Μικρασιατικόν Ἡμερολόγιον», μέ ἰδιαίτερη ἐπίσης ἀπήχηση. Καλές προσπάθειες ἦταν «Τό ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος», τοῦ Δροσίνη, τό "Εγκυκλοπαιδικό ἡμερολόγιο" τοῦ Βρέτου, ἡ «Αὐγή» καί ἡ «Φιλολογική Πρωτομαγιά» τῆς Σόνιας Ὁλλανδέζου. Ὅλες αὐτές ἦταν ἐτήσιες ἐκδόσεις. Γιά χρόνια μέ τεράστια κυκλοφορία ἐκδιδόταν ἀπό τήν «"Ενωση Συντακτῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐφημερίδων», κάθε καρναβάλι, ὁ περίφημος «Φανός τῶν Συντακτῶν» θά τόν θυμοῦνται νοσταλγικά οἱ παλαιότεροι. Ἦταν μόνο χιουμοριστική ἔκδοση «Ἡμερησία Ἐφημερίς ἐκδιδομένη ἅπαξ τοῦ ἔτους». Ὅμως κορωνίδα ἦταν τό "Ἐθνικόν Ἡμερολόγιον" τοῦ Σκόκου. Περιλάμβανε ὕλη πλούσια καί εἶχε πολυτελῆ καλλιτεχνική ἐμφάνιση. Ἐκεῖ εὕρισκε ὁ ἀναγνώστης ποιήματα, διηγήματα, νουβέλλες, πλῆθος ἄρθρων, ὁδοιπορικά ἤ ἱστορικά ἤ κριτικά σημειώματα, βιογραφίες, δοκίμια καί προπαντός σάτιρα.

Κατώρθωνε ὁ Σκόκος νά μαζεύει ὑλικό ἐκλεκτό καί νά συγκεντρώνει τοὺς καλύτερους συνεργάτες. Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης,

Παῦλος Νιρβάνας, Κωστῆς Παλαμᾶς, Στέφανος Μαρτζώτης, Μένος Φιλήντας, Μπάμπης Ἄννινος, Πολύβιος Δημητρακόπουλος, Χρῆστος Χρηστοβασίλης, Νικόλαος Λάσκαρης, Ἄγις Θέρος. Καὶ αὐτὰ εἶναι μερικὰ μόνο ὀνόματα ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου», ποὺ ἐκδιδόταν ἐπὶ 32 συνεχῆ χρόνια, ἀπὸ τὸ 1886 μέχρι τὸ 1917. Σταμάτησε νὰ τὸ παρουσιάζει ὁ Σκόκος ὅταν δὲν μποροῦσε νὰ μαζεύει τὸ κατάλληλο, κατὰ τὴν γνώμη του, ὑλικό, ἐξ αἰτίας τῶν τότε πολεμικῶν συνθηκῶν. Τέτοια εὐσυνειδησία!

Ὁ Κωνσταντῖνος Φ. Σκόκος γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1854.

Σπούδασε νομικά. Παντρεύθηκε τὴν Ζακυνθινὴ Ἀνδριανὴ Ἐπισκοποπούλου, ἐξαδέλφη τοῦ Ἕλληνα λογοτέχνη πού δοξάσθηκε στὴ Γαλλία μὲ τὸ ψευδώνυμο Νικολὰ Σεγκύρ.

Ἀπόκτησε δύο παιδιὰ τὸν Ἀντώνη, φημισμένο καλλιτέχνη τοῦ πιάνου καὶ τὸν Φίλιππο, πού τὸν βοηθοῦσε στὴν ἔκδοση τοῦ Ἡμερολογίου κατὰ τὰ δέκα τελευταῖα χρόνια τῆς κυκλοφορίας του.

Ὁ Σκόκος δημοσίευσε σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ ποιήματα, χρονογραφήματα, μελέτες, ὁδοιπορικὲς ἐντυπώσεις καὶ προπαντὸς σατιρικὰ πεζὰ καὶ ἔμμετρα. Ἡ ἐπίδοσή του ἦταν τὸ σατιρικὸ ἐπίγραμμα, πού τὸ ὑπόγραφε μὲ τὸ ψευδώνυμο «Σατανᾶς».

Σὲ χωριστοὺς τόμους τυπώθηκαν τὸ «Ἔαρ», συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων τὸ 1875, οἱ «Ἀκτῖνες καὶ Μῦρα» τὸ 1877, ἡ κοινωνιολογικὴ μελέτη «Διατί δὲν εἴμεθα εὐτυχεῖς» τὸ 1889, τὰ «Παράξενα τῆς ζωῆς», εὐθυμογραφήματα τὸ 1929, τὰ «Ἐπιγράμματα πρῶτος τόμος τὸ 1921 καὶ δεύτερος τὸ 1927 καὶ τὰ «Σκίτσα ἀπὸ τὴν ζωὴν», χρονογραφήματα τὸ 1929.

Πλούσιο ἔργο, πού δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ χαρίσει τὴν ὑστεροφημία,

γιατί δέν ἦταν ὑγηλοῦ ἐπιπέδου, ἂν ἔθειπε τό ἔργο τῆς ἔκδοσης τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου» νά τόν καθιερώσει.

Μέχρι σήμερα ὅταν μιλᾶ ὁ ἱστοριοδίφης γιά Ἡμερολόγιο, μέ τό παληό στύλ, στόν νοῦ θά φέρει τόν Σκόκο. Χωρίς καμμιά ὑπερβολή.

Τόσο Σκόκος καί Ἡμερολόγιο εἶχαν γίνει ἕνα.

Τό Πανεθλήνιο μέ ἀνυπομονησία περίμενε, μετά τήν πρωτοχρονία, τήν κλασσική πιά ἔκδοση τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου», τοῦ Σκόκου. Κοσμοῦσε τίς περισσότερες βιβλιοθῆκες τῶν φιλαναγνωστῶν. Σήμερα εἶναι δυσεύρετο καί κάθε τόμος του μπορεῖ νά ἐξασφαλισθεῖ ἀπό παλαιοπώλη ἀντί ὑγηλοῦ τιμήματος.

Ὁ Σκόκος σάν λυρικός ποιητής ἀναμασοῦσε τά συνηθισμένα τότε κενά θέματα, μέ τήν γυχρή του καθαρεύουσα, μέ μιά πολύ πενιχρή ἔμπνευση. Τά εὐθυμογραφήματά του εἶχαν χιοῦμορ, ἀλλά ὄχι εὑρηματικότητα. Δέν εἶχαν τό βάθος καί τίς ἰδέες πού θά τούς ἐπέτρεπαν νά ἐπιζήσουν τοῦ χρόνου, ὅπως συνέβηκε π.χ. μέ τά χρονογραφήματα τοῦ Νιρβάνα. Ἐκεῖ ὅμως πού εἶχε ἀξιόλογη ἐπίδοση καί τό ἀναγνώρισε καί ἡ κριτική ἦταν τό ἐπίγραμμα. Σκωπτικό, οὐσιαστικό ἔξυπνο, ἰδιοφυές. Ἴσως ὁ Σκόκος νά ἦταν ἕνας ἀπό τούς καλύτερους ἐπιγραμματοποιούς τῆς ἐποχῆς του.

Σάν δείγματα παραθέτουμε πιό κάτω μερικά, γιά νά μορφώσει καί ὁ ἀναγνώστης γνώμη.

Εἰς πλούσιον φιλάργυρον

Ἄχ! σέ λυποῦμαι, ἄμοιρε, γιατί — μή ἀμφιβάλλης —
τοῦ ἑκατομμυρίου σου εἶσαι ἁπλοῦς χαμάλης!
Τό κουβαλεῖς καί ποῦ τό πᾶς; Σέ ξένο νοικοκύρη,
κἰ οὔτε τό χαμαλίκι σου κερδίζεις, κακομοίρη!

. . .

Εἰς κἄποιον ροδοστρόγγυθον Δεσπότην

Ὁ τρόπος, πού ἀκολουθεῖς, μ' ἀρέσει γέροντά μου:
στά φανερά, εἶσαι κατά — κρυφά, ὑπέρ τοῦ γάμου!
« Μή γνώτω ἡ ἀριστερά τί πράττ' ἡ δεξιά Σου...»
κι' ἄθθα μᾶς θές στόν ἄμβωνα, κι' ἄθθα... στήν ἀνηγιά Σου!

. . .

Εἰς θογίαν Δεσποινίδα ἐρωτευμένην.

Ὁ σός ὁ ἔρως, ὥς μοι φής, διαφθεγής τυγχάνει...
ἤγουν, πού θέμε, ἄναγες καί καῖς σάν τό καζάνι.
Καί ὅμως μιά σου δοτική ἐμένα μέ παγώνει,
κ' ἕνας σου ὑπερσυντέθικος μέ ἀποτεθειώνει.
Ἄν τύχη δέ στρημωχθοῦν καί μετ' ἀπαρεμφάτου,
βθαστήμα τα!.. ὁ ἔρως σου μέ φέρνει... ἄνω-κάτου!!

. . .

Εἰς ἀντιποθιτευόμενον

Σ' ἀκούω ἀγκανίζοντα περί πατρίδος καί θεσμῶν
καί τρέμω τόν ἀχόρταγον αὐτόν σου πατριωτισμόν!
Καί σκέπτομαι τί νά τραβᾶ κι' ὁ φουκαρᾶς ὁ ὄνος,
σάν τόν ἀφήσουν νηστικόν ἔξω τοῦ ἀχυρῶνος.

. . .

Εἰς κάποιον ψευτοθόδωρον

Χρειάζεται, θές, θίγη ψευτιά — γι' ἀθάτι — στήν ἀλήθεια
πού εἶν' ἄνοστη, νερόβραστη, σαχλή σάν κολοκύθια.
Πολύ σοφά τά θόγια σου καί τ' ἀποφθέγματά σου,
Μά σύ, θαρρῶ, πολύ ἁθμυρά τρῶς πάντα τά φαγιά σου!..

. . .

Εἰς τόν πρό τῆς Ἀκαδημίας ἀνδριάντα τοῦ Σωκράτους
Σέ τέτοιο χάλι σ' ἔκαμεν ὁ γλύπτης, μπρέ Σωκράτη,
πού τῆς Ξανθίππης μοναχά σοῦ λείπει τό . . . κανάτι!...

. . .

Εἰς τόν Πατριάρχην τοῦ Πανεπιστημίου
Κἄτι σέ βλέπω σκεπτικό ... πού τρέχει ὁ λογισμός σου;
Μήπως κυττᾶς τά χάλια μας καὶ χάνεις τό θεό σου;
Ἂν εἶν' αὐτό, καλόγερε, γιατί μᾶς καμαρώνεις;
Τί μᾶς δωρεῖς ἀκίνητος καί δέν μᾶς φασκελώνεις!

. . .

Εἰς ἰατρόν αὐτονοσηλευθέντα
Τόν βλάκα! ἀρρώστησε, κι' ἀντί ἄλλον γιατρόν νά πάρη
τόν ἑαυτό του θέλησε μονάχος νά κουράρη.

. . .

Εἰς πτωχικήν κηδείαν ἰατροῦ
Σάν πέθανε, δέν βρέθηκαν νὰ τόν ξεβγάλουν φίλοι·
ὅλους, ὁ ἀθέοφοβος, τούς εἶχεν ἀποστείλει!...

. . .

Εἰς ἀνυπόφορον γεύτην
Τόσες γευτιές μᾶς πούλησες καὶ τόσα παραμύθια
πού γέμμα' μοιάζει ἂν γελασθῆς νά πῆς καὶ κάποια ἀλήθεια!

. . .

Βέβαια ὁ σημερινός ἀκατατόπιστος ἀναγνώστης μέ σκεπτικισμό θά διαβάσει τά ἐπιγράμματα τοῦ Σκόκου. Ἴσως τά βρεῖ ἀφελῆ, ἄτεχνα, ἀνούσια καὶ ἀσφαλῶς ξεπερασμένα. Πρέπει ὅμως νάχει ὑπ' ὄψη πώς ἀντανακλοῦν τό πνεῦμα μιᾶς ἐποχῆς πόν σήμερα

φαίνεται σχεδόν ἐξωπραγματικό.

Ὁ Σιόμος πέθανε τό 1929. Στῆλες ἀφιέρωσαν, τότε, οἱ ἐφημερίδες καί τά περιοδικά μά τήν ζωή καί τό ἔργο του.

ΝΙΚΟΣ Σ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ